

DAAR, LANGS DE KANT VAN DE WEG. Johannes 12, 12-19.

door Jurjen Beumer

Horden mensen die langs de kant van de weg staan. Groepen mensen die samen drommen. Bij belangrijke gebeurtenissen is dat geen vreemd verschijnsel. Een sportheld die een gouden medaille gewonnen heeft, wordt in zijn woonplaats feestelijk opgewacht en binnengehaald. Een uitbundige menigte juicht de sporthelden toe als de rondrit door de stad begint. Op het bordes worden ze door de burgemeester geridderd. Iedereen trekt zich een beetje op aan de intussen beroemde plaatsstadsgenoot. Of van de week, ook een menigte mensen langs de weg bij de begrafenis van koningin Juliana. Nu geen gejuich, maar ingetogenheid. Geen gejubel, maar zichtbare emotie. Een periode is voorbij.

Mensen staan langs de weg, niet zomaar, maar omdat ze op zoek zijn naar iets buiten hen dat hen steunt, aanspreekt en moed geeft. Blijkbaar kunnen wij niet zonder, rollmodels, idols en 'iconen'. De KRO bekroont helden die zich inzetten voor anderen. In de Kuip, in de Arena of in Ahoy gaan de menigtes uit hun dak omdat Marco Borsato komt of Frans Bauer.

Zo omgeven we ons, ieder op een eigen manier met een hele heldengalerij. Ik heb op mijn studeerkamer ook een klein wandje met mijn 'iconen'. Franciscus hangt er, Henri Nouwen en Dorothee Sölle.

Wie stonden er langs de kant van de weg toen Jezus Jeruzalem binnentrad op Palmпасen? Die vraag ging me boeien bij het steeds herlezen van de passie- hoofdstukken uit het Johannes-evangelie. Wie staan daar bij de intocht? Wie staan er wel en wie staan er niét?

O nee, niet de religieuze en politieke machthebbers van die tijd. Zij zijn er niet. Er staat iets te gebeuren waar ze geen greep op hebben. Lees de laatste verzen van ons gedeelte maar, dat de Farizeeën onder elkaar aan het mopperen zijn: dat ze niks bereiken met het buiten spel zetten van Jezus. Integendeel: *'zie de hele wereld loopt achter hem aan.'* (12,19) Hier is iemand bezig hun gezag te ondermijnen, iemand die voorbij de starre regels en de dogma's van de godsdienst wil. Iemand die ziet en heeft laten zien dat godsdienst ménsendienst is, liefdedienst aan de naaste in nood, diaconie in de meest pure zin. Hier staat een profeet in de lijn van Jeremia die de mensen oproept dat ze moeten blijven bij de bron van lévend water. (Jer.17,13)) Het mag duidelijk zijn dat deze leiders van het volk niét langs de kant van de weg staan. Of om te spieden en te verklikken, knarsetandend, of omgekocht voor dertig zilverlingen. Nee, machthebbers staan niet langs de kant van de weg. Het stof deert hen, het plebs staat hen tegen. Ze doen minachtend over de menigte. Ze zeggen dat de schare de wet niet kent (7,49), dus niets van de thora begrijpt. Zij zitten op het pluiche, wonen in hun burchten en kastelen. Wat nou zo'n mannetje, zo'n Jezus die het Rijk van God verkondigt. Jezus en ook destijds Jeremia, ze hebben in feite een lastig verhaal te vertellen. Hun schema van denken is niet te plaatsen in de gedachtegangen van weldoervoede burgers. Het komt ons zo slecht uit. Een wereld op zijn kop, de kleinen eerst, het kwetsbare voorop; zo moeilijk, zo tegen onze natuur in denk ik soms. Fijntjes laat Johannes dan ook weten dat Jezus zijn eigen discipelen het pas veel later begrepen, na zijn verheerlijking (12,16). Degenen die het zouden moeten weten, die dichtbij hem staan, die hem meemaken, altijd weer komen hún verwachtingen bedrogen uit.

De schare, de menigte, hier zelfs de gróte menigte. Zij zijn er wel, daar langs de kant van de weg. Maar wie zijn ze, wie is die menigte groot? Twee visies hierop.

Je kunt zeggen dat het gaat om de in de steek gelaten massa's (de 'massa damnata', zegt Tom Naastepad). Zij die door de leiders bedrogen worden, in politiek en godsdienstig opzicht. Zij die altijd het onderspit delven. De reddelozen en de radelozen. De thuislozen, de daklozen, de verslaafden en de psychisch ontheemden. Maar ook de gewóne mensen. Zij zijn het meest kwetsbaar. Je bent met de trein op weg naar je werk in Madrid en je trein wordt opgeblazen, gewone mensen! Gewone

mensen zijn het, die altijd omkomen bij rampen omdat ze niet in goede huizen wonen en bij een aardbeving meteen worden bedolven en sterven. De gewóne mensen, die altijd in de vuurlinies van de oorlog staan. Ze sterven als ratten en worden gebruikt worden als kanonnenvoer.

Er leeft in de aan het lot overgelaten massa een diepe intuïtie dat ze op dit moment daar bij die Mens langs de kant van de weg moeten zijn en dat Hij bij hen hoort. 'De koning van Israël!' Jij Jezus, jij bracht Lazarus tot leven. We waren daar bij (17), en nu willen we dat je ook ons tot leven wekt. Ze zijn het zat, ze hebben schoon genoeg van hun eigen joodse leiders en de Romeinse bezetters. Nooit komt hún ambitie aan bod. Brood en rozen zijn er nooit voor hen. Deze menigte-groot heeft ook politieke ambities, ze demonstreert tegen de corruptie en voor een eerlijke economie. Ze zien in Jezus hun idool, hun redder en ze herkennen in zichzelf de klacht van Jeremia als hij zegt: 'Zoals een patrijs de eieren uitbroedt die ze niet heeft gelegd, zo is iemand die op een oneerlijke manier rijkdom verwerft.' (Jer.17,11)

Maar ik weet niet wat ze gedacht hebben toen ze daar hun 'held' op een ezel de stad zagen binnen rijden. Verflauwde hun gezwaai? Dropen ze af? Verwachtten zij en wij daar eigenlijk ook niet een paard, een strijdros, een tank of een gevechtsvliegtuig?

Je kunt 'de menigte' ook duiden door hen te typeren als lichtgewicht-mensen van het moment. De ene keer dag 'hosanna', de andere dag 'kruisig hem'. De ene keer prijzen je de hemel in, een andere keer laten ze je van je voetstuk vallen waar ze je nota bene zelf op hebben gezet. Het zijn de opportunisten, zij die een slag proberen te slaan uit het ongemak van het ogenblik, gewin halen uit geniepige situaties. Zij die schijnbaar altijd op het goede paard wedden. 'Schijnbaar' gelukkig, want eens komt de waarheid omtrent hen aan het licht, dat ze zich ingelikt hadden bij de Hitlers en de Saddams. Als de tirannen vallen is het bijltjesdag voor de bruine en zwarte horden. De massa zonder gezicht is altijd een willoos object en zo makkelijk te misleiden. De massa zonder gezicht heeft vele gezichten, ze is onbetrouwbaar, zo de wind waait waait mijn jasje.

(De evangelist Johannes zegt echter dat degenen die straks 'kruisig hem' roepen niét dezelfde zijn als de palmtakken-zwaaiende menigte bij de intocht. Zij die straks roepen 'kruisig hem' zijn de Judeeërs, de judaioi, wat vertaald wordt met 'de joden'. (19,15) Beter is het echter om judaioi te vertalen met 'die van Juda', je weet wel zij die de touwtjes in handen hebben, die de baas zijn op godsdienstig gebied. Dit onderscheid tussen 'de joden' en de machtskliek van de Joden in Jeruzalem is essentieel. Want voor het je weet heb je opnieuw, zogenaamd op grond van de teksten, jodenhaat gekweekt. Het schijnt dat een film als 'The passion of the Christ' hier ook niet aan ontkomt, schande.)

Als laatste, nu naar ons zelf. Waar sta jij, waar sta ik? Of zijn we niet eens langs de weg te vinden? Met dat laatste te beginnen, staan wij er überhaupt nog bij? Ben jij, ben ik, uitgetrokken Jezus tegemoet? Juich ik hem toe in mijn hart? Prijs ik God dat Hij ons deze Naaste en Vriend gaf? Kan ik iets van mijzelf begrijpen, als ik niemand heb om na te volgen? Ons leven en lijden, wordt ook dat niet in de komende week gelééfd en béleefd, mijn en jouw stille week, mijn en jouw passie, de stokslagen die je leven ruïneren, de doornenkroon die je steekt omdat je het niet redt? 'Zie de mens.' (19,6) Zie Hem, zie jou en mij!

Of zijn we aarzelend gegaan, naar die versierde weg daar in de stad. Jij en ik die zo onder de indruk waren van deze Mens. Jij en ik die er bij waren toen Hij mensen genas, toen Hij Lazarus tot leven wekte. Hebben we dat niét gezien? Hebben we dan zo slecht om ons heen gekeken? Dat er wél veel recht geschiedt, dat er wél veel mensen werken aan vrede, dat de wereld veel rijker en de mensen veel onbaatzuchtiger zijn dan dat het vierkante televisie-oog van het journaal ons wil doen laten geloven. Waren we daar te vinden op die kleine streep licht in het donker?

O, ik weet het. U en ik, we zijn aarzelend gegaan. We geloofden, we hoopten, we klaptten in onze handen. 'Zie de mens!' Zie mij, zie jou.

En toen we er stonden, daar langs de kant van de weg, o ja, ik weet het, we hielden niet vol. We werden draaikonten. We gingen zeggen: die vrede? die komt nooit! We werden cynisch en het vierkante oog kreeg ons in de greep. 'Wat is het toch vreselijk die wereld', gingen we klagen. En langzaam raakte die man op de ezel voor wie we gekomen waren, uit beeld. Terwijl juist die ezel ons wakker had moeten schudden. Ongelooflijk, een koning op een ezel! De wereld op zijn kop, het onderste komt boven.

O, ik weet het. Al deze mogelijkheden zijn ons zo eigen. In onze ziel is het een voortdurend woeden van deze vragen: 'Ik ga wel, ik ga niet, en als ik er ben wil ik weer terug, want er viel niet zoveel te beleven, of juist te veel, en dat kon ik niet bijhouden.

Daarom gaat de Mens komende week helemaal alleen en in stilte - stille week. Eén moet er toch volhouden. Eén moet toch volhardend zijn. Eén moet het toch voor ons opnemen. Eén moet toch de menigte troosten en een gezicht geven, het aangezicht van God. Eén moet toch volmondig en recht uit het hart durven zeggen, '*Ik heb de wereld overwonnen.*' (16,33)

Jij en ik, en alle mensen door God geschapen, staan op deze cruciale dag langs de kant van de weg. Hij komt! Het komt! Eindelijk, godzijdank. We huilen en lachen. Ons eigen leven trekt in de komende stille week aan ons voorbij; uiteindelijk gekend, bemind, verrezen. Hij, dat ben jij en jij bent Hem. Hij gaat eerst, wij volgen. Het klopt Johannes wat je schrijft, natuurlijk klopt het wat de Farizeeën in hun onmacht uitroepen: '*zie, de hele wereld loopt Hem na.*' (12,19)

*Langs de weg van ons bestaan
is het komen, is het gaan
velen roepen, juichen, vragen
anderen kijken, zwijgen, klagen*

*Langs de weg van ons bestaan
trekt o God jouw levenskaravaan
dat we meegaan op je reis
in de verte gloort het paradijs.*

©Jurjen Beumer
Haarlem, Palmпасen 3 april 2004